

Hantera barns våld mot föräldrar 2013– 15: Sammanfattning

Action Research by

Paula Wilcox (University of Brighton),
Michelle Pooley (Brighton & Hove City Council),
Maite Ferrando (University of Valencia),
Declan Coogan & Eileen Lauster (National University of Ireland Galway),
Anna Assenova (National Association XXI Rhodopa Mountain Initiative, Smolyan),
Ulla Mortensen & Inger Christoffersson (Åmåls kommun).

This publication has been produced with the financial support of the Daphne Programme of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of University of Brighton, Brighton & Hove City Council, University of València, National University of Galway, Amals Kommun & National Association XXI Rhodopa Mountain and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission. Published 2015.

With financial support from the Daphne programme of the European Union

Hantera barns våld mot föräldrar 2013–15: Sammanfattning

Inom RCPV-projektet har man i fem europeiska länder undersökt huruvida det går att förändra våldsamt och osunt beteende från barn riktat mot deras föräldrar/vårdnadshavare. Man tittade på hur socialarbetare hanterar problemet med fokus på två modeller med europeisk bas – Break4Change och Non Violent Resistance. Partnerskapet leddes av University of Brighton tillsammans med Brighton and Hove City Council (BHCC), England; National Association XXI Century Rhodopa Mountain Initiative, Bulgarien; Brighton and Hove City Council (BHCC), England; National University of Ireland Galway (NUIG); Polibienestar Research Institute, University of Valencia, Spanien samt Åmåls kommun, Sverige.

Viktiga resultat

Barns våld mot föräldrar (CPV) är den form av familjevåld som är mest dold, missförstådd och stigmatiserad. Det handlar om tonåringar och unga flickor och pojkar som använder fysisk, psykologisk, emotionell och ekonomisk misshandel under längre perioder. Det leder till att föräldrar/vårdnadshavare lever i rädsla för sina barn.

Föräldrar/vårdnadshavare känner skuld och skam när deras barn är våldsamt och betar sig illa mot dem. De vet inte vart de ska vända sig för att få hjälp och de oroar sig för att det skulle bli värre om de anmälde barnet till polisen eller sociala myndigheter. Det nuvarande stödet är problematiskt då det saknas regeringsstrategier och samordning i fråga om CPV-arbetet.

Båda föräldrarna kan vara drabbade, men den här studien visar att det är mer troligt att kvinnor upplever den här typen av våld och misshandel. Samtidigt som det finns både flickor och pojkar som använder CPV är det mer troligt att pojkar använder fysiskt våld. Det är därför viktigt att socialarbetarna tar upp könsskillnaderna vad gäller användning och erfarenheter av CPV.

Socialarbetarna har varierande nivåer av självförtroende, kompetens och kunskap i fråga om CPV och hur det bör hanteras. Socialarbetarna erbjuder knapphändig utbildning. Det finns få särskilda åtgärdsprogram och de har, för det mesta, inte utvärderats.

Det är viktigt att socialarbetare tänker på vilka termer de använder eftersom de flesta föräldrar inte betraktar sina erfarenheter som CPV eller föräldramisshandel. De talar istället ofta om att de saknar förmåga att kontrollera barnet. Det är också viktigt att man känner till och undviker att använda termer såsom offer och förövare då det skuldbelägger och stigmatiserar både förälder och barn.

Det här beteendet måste identifieras och kallas CPV av såväl socialarbetare, föräldrar/vårdnadshavare som barn för att bryta tystnaden kring dessa dolda problem. Det måste diskuteras på ett öppet och ärligt sätt i en säker miljö med det gemensamma målet att förbättra kommunikationen och återuppbygga respektfulla relationer.

Det går att förändra våldsamt och osunt beteende från barn riktat mot deras föräldrar/vårdnadshavare. Socialarbetare kan förse barn och föräldrar/vårdnadshavare med strategier och färdigheter så att de känner igen upptrappningssituationer och kan minska skaderisken.

Ett lösningsfokuserat åtgärdsprogram, som Break4Change, har visat sig fungera kortsiktigt för de flesta familjer, men den här studien indikerar att föräldrar och barn behöver stöd även efter att ett sådant program avslutas. På så sätt kan man säkerställa att förändringarna håller i sig på lång sikt. Det kan ta tid för föräldrar och barn att ta sig igenom komplicerade frågor som kommer upp.

Motivation och studiens syfte

RCPV är ett EU-finansierat Daphne III-projekt som syftar till att hjälpa socialarbetare som arbetar med CPV och föräldrar och barn som upplever CPV. I projektet har man använt en åtgärdsinriktad metodik för att undersöka vilka metoder och riktlinjer som finns i fråga om CPV inom de fem deltagarländerna (Spanien, Bulgarien, England, Irland och Sverige). Man har även tittat på hur dessa frågor kan förbättras genom att reflektera över de förändringar som skett tack vare projektåtgärder. Målen var att:

- Öka medvetenheten
- Undersöka förståelse och praxis

- Utveckla ett ramverk för utvärdering och testa det
- Bygga upp kapacitet genom att implementera åtgärdsprogram
- Utveckla verktyg för socialarbetare och familjer

Allt har gjorts med grundfokus på könsdynamik och att förebygga och hantera våld mot kvinnor och barn.

Metodik och metoder

För projektet har man använt en interaktiv och konsultativ metodik genom att flera gånger om använda den åtgärdsinriktade forskningens vana att planera, utföra, observera och reflektera. Målet har varit att förbättra metoder och riktlinjer i fråga om CPV. De specifika forskningsmetoderna har varit som följer:

- Studiebesök har gjorts till Åmåls kommun i Sverige samt till National University of Ireland Galway för att samla in inledande data. Varje partner har gjort en litteraturstudie av nuvarande riktlinjer och metoder vad gäller CPV i syfte att ta fram en rapport för landet. Dessa rapporter användes därefter för en analys över landsgränserna när det gäller att hantera CPV (Rapport för arbetsflöde 1).
- En mindre grupp halvstrukturerade kvalitativa intervjuer (antal=52) utfördes i England, Irland och Sverige; med yrkespersoner (England antal=20; Irland antal=10); föräldrar (England antal=12, Sverige antal=3) och barn (England antal=7) för att få en bättre förståelse av dessa gruppers erfarenheter. Efter två programåtgärder genomfördes en fokusgrupp med Break4Change-kursledare i England där man reflekterade över hur det hade gått med programmet och hur det skulle kunna förbättras (Rapport för arbetsflöde 1).
- Polibienestar Research Institute vid University of Valencia leder utvecklingen av ett nytt ramverk och nya verktyg för att utvärdera särskilda CPV-program som tar hänsyn till de olika familjesammanhangen i Europa. RCPV-utvärderingsramverket implementerades med två Break4Change-program (Rapport för arbetsflöde 2).
- NUIG har samarbetat med Irish Probation Service, Parentline och Le Cheile i Irland samt med RCPV-projektpartner för att ta fram självbedömningsformulär som mäter och spårar ändringar i yrkespersonernas självbedömning i fråga om CPV. Dessa användes med över 300 yrkespersoner (Rapport för arbetsflöde 3).
- Kurser om CPV har utvecklats utifrån Non Violent Resistance av NUIG i samarbete med familjetjänster och Break4Change av BHCC samt styrgruppen från flera mottagningar för Break4Change. Över 300 (antal=320) yrkespersoner från England, Irland och Sverige har utbildats i programmen Non Violent Resistance (195) och Break4Change (125) (Rapport för arbetsflöde 4).
- Könsworkshoppar har utvecklats av BHCC i samarbete med Rise och YOS och tre könsworkshoppar har hållits med yrkespersoner: 2 i Brighton, England och 1 i Galway, Irland. Kvalitativa data samlades in under dessa workshoppar och analyserades sedan tematiskt (Rapport för arbetsflöde 4).
- En spridningsstrategi har utvecklats av Åmåls kommun med konsultation från RCPV-partner (Rapport för arbetsflöde 5).

Hur stort problem är CPV?

Den största delen av den forskning som har gjorts fram till idag har genomförts i Nordamerika och Australien och den visar att ungefär 1 av 10 familjer påverkas av CPV. En stor amerikansk litteraturstudie rapporterade att CPV påverkar 7–18 % av de amerikanska familjerna (Kennair och Mellor 2007). I Europa finns det för närvarande begränsade data om förekomsten. I Spanien ökade dock antalet anmälningar från föräldrar mot sina barn från 1 627 år 2006 till 5 377 år 2011. Det innebär en ökning på 230 % (Ministerio de Justicia 2012 citerat i Calvete et al 2013).

Varför har CPV betydelse?

Om CPV fortsätter att vara dolt förblir de mänskliga och finansiella samhällskostnaderna höga och som följande citat visar har det en förödande effekt inom familjerna:

"Det yttrade sig i mycket skrik, saker som slogs sönder, min handväska som försvann, hot om att slå sönder saker, hotfullt beteende, fysiskt våld, olika delar av huset som slogs sönder och att allt var utom kontroll. Det blev bara värre och värre. Inte någon av de gränser jag hade satt tidigare fungerade." (Jane, mor, England).

Det är mer sannolikt att barn som lär sig att använda våld som strategi använder våld i framtida relationer och det finns evidens för koppling mellan CPV och andra våldsformer i det offentliga rummet (Parentline Plus 2010).

Våra projektpartners konsultationer med lokal omsorg avslöjade många ouppfyllda behov i fråga om behandling och förebyggande av CPV.

Ekonomiska kostnader och besparingar vad gäller särskilda CPV-program

Utöver de mänskliga kostnaderna för CPV innebär det stora ekonomiska kostnader att inte hantera CPV så tidigt som möjligt. RCPV har gjort en uppskattning av besparingar som beräknats över en 6-månadersperiod (kostnadsberäkningar från Troubled Families Negative Cost Savings).

	Euro
Besparingar för det straffrättsliga systemet	79 305
Besparingar för sjukvården	15 245
Besparingar för barn- och familjeomsorgen	97 691
Omhändertagna barn, fosterbarn, social omsorg, skolan	
Besparingar i fråga om härbärgen och omsorg om hemlösa	3 121
Totala besparingar under 6 månader	195 362
Kostnad per familj och Break4Change-program (8 familjer)	2 297
Beräknad besparing per Break4Change-program	48 840

Könsperspektiv i fråga om CPV

Resultaten av de kvalitativa intervjuerna i England och Sverige samt könshopparna med socialarbetare i England och Irland stämmer överens med de begränsade statistiska data som finns för närvarande vad gäller fysiskt våld och sakskador som Condry och Miles hittade (2013). De visar att det främst är mödrar som drabbas av CPV och att det i första hand är söner som använder fysiskt våld. Socialarbetare redogjorde dock för att det inte visar alla sidor av CPV då även döttrar kan ta till våld mot sina mödrar och fäder också faller offer för söner och döttrar. Det sker däremot i mindre utsträckning. Frågan kompliceras ytterligare av likheter mellan de könsrelaterade maktförhållanden som kännetecknar våld i intima relationer och CPV. Men trots att det finns likheter finns det även stora skillnader som är viktiga att uppmärksamma.

Stor problematik som rör moderskap och skuldbeläggning framstod som viktig. Vissa socialarbetare berättade om att den sociala omsorgen tenderar att fokusera på modern snarare än på fadern. En mor förväntas veta om hennes barn 'har haft mässlingen' medan socialarbetarna inte förväntar sig att fadern vet eller ens förstår sådana hälsofrågor. Intervjuerna med föräldrar i England och Sverige verkar även visa att mödrar påverkas i större grad av CPV men ytterligare forskning krävs för att bestyrka detta:

"Jag är inte rädd för honom. Jag är fortfarande starkare än honom och han skrämmer mig inte. Det har varit värre för min fru. Hon har varit sjukskriven på grund av den stress hon lever med. Det är klart att det har plågat mig, jag har varit och är fortfarande orolig, och det har isolerat oss. Vi kan till exempel inte lämna hemmet för att åka på semester." (Lucas, far, Sverige).

Det finns utan tvekan att göra när det gäller att utbilda yrkespersoner i att hantera CPV, men även i fråga om dynamik som rör könsrollerna i familjerna. Det uppstår frågor kring detta och socialarbetare kan vara osäkra på hur de bäst ska utforska och ta hand om dem.

Tidigare erfarenheter av våld mellan vuxna i hemmet har visat sig vara en betydelsefull väg in i CPV för vissa ungdomar. Eftersom våld mellan vuxna i hemmet (DV) främst handlar om män som misshandlar kvinnan kan det påverka könsmaktsordningen:

"Det finns en stark könsrolls faktor i fråga om CPV, särskilt när det gäller pojkar som har upplevt våld i hemmet ... Språkbruket är till stor del misogynt och underminerar mödrarna, du vet. Jag menar inte att fäder inte drabbas, men jag tror att mödrarna i större utsträckning utsätts för nedsättande språk som verkligen sårar. Och du vet att det kan vara svårt att inse att det verkligen är mycket skadligt." (Mark, rådgivande klinisk psykolog).

"Jag oroar mig mycket för hans utveckling och identitet och vad han känner inför flickor och kvinnor. Du vet att en del av hans beteende mot jämgamla, kvinnor och flickor skrämmer mig om jag ska vara ärlig. Det gör mig riktigt, riktigt rädd." (Amy, mor, England).

RCPV har gjort en bra start i att försöka ta upp några av könsaspekterna i CPV, men vi är medvetna om att det krävs djupare forskning inom den här aspekten framöver.

Vad innebär CPV för yrkespersoner?

De yrkespersoner som deltagit i studien berättade för oss att familjevåld utgör en stor del av deras arbetsbörda och att CPV är ett problem även om det för närvarande inte identifieras som en egen kategori för övervakning. Endast en liten del av de som utbildats under RCPV-projektet hade deltagit i tidigare utbildningar om CPV.

"100 % [föräldrar i NVR-grupp] hade utsatts för verbal misshandel och kontrollerande beteende men för fysiskt våld skulle jag säga ungefär 20 till 30 %. Då handlar det alltså om barns våld mot föräldrar ... Det kan även förekomma DV men vi får inte höra lika mycket om det." (Socialarbetare för ungdomar, Irland).

Vissa socialarbetare har svårt att acceptera att föräldrar kan misshandlas av sina egna barn och detta bidrar till att det är ett dolt problem. När vi intervjuade socialarbetare upptäckte vi att de flesta inte ställer frågor om det här fenomenet:

"Man tar helt enkelt inte upp det här, vi måste starta samtalen och ta upp det själva." (Socialarbetare för familjer, England).

Yrkespersonerna berättade även att familjerna där barn använder våld mot föräldrarna kommer från en mängd olika bakgrunder:

"Det andra vi tyckte var mycket intressant var att de som kom var från så olika bakgrunder. Det fanns ensamstående föräldrar, högt utbildade föräldrar ... Det var väldigt fint att se vilken kraft de fick av varandra. Helt plötsligt spelade det ingen roll vem de var eller vilken bakgrund de hade, de hade det här våldet gemensamt. Jag tror att om mötet inte gav dem något annat så fick de åtminstone träffa varandra och se att det inte bara är en 'typ' som drabbas av detta." (Socialarbetare, Irland).

Yrkespersonerna fann att utbildningsprogrammen inom RCPV var mycket användbara. Forskningen visar att utbildningen ökade medvetenheten och förståelsen hos socialarbetare, gav relevanta färdigheter för att arbeta med föräldrar och barn samt ökade socialarbetarnas självbedömning. Och det blev faktiskt så att förfrågningarna om RCPV-utbildning överskred de resurser som fanns för att erbjuda utbildningen under projektets gång. Det lyfter fram CPV som ett socialt problem och visar på den höga efterfrågan på utbildning:

"... utbildningen var värdefull ... När du arbetar med ungdomar ... Jag har känt mig mer säker med att säga nej, det här är inte ok, vad du gör är inte ok, om det fortsätter kommer du att få problem i dina framtida relationer, och bara ha självförtroendet att faktiskt säga det genomgående." (Familjecoach, England)

Vad innebär CPV för föräldrarna?

Föräldrarna berättade för oss att de möts av stor brist på kunskap och förståelse när det gäller CPV, vilket är en av anledningarna till att det är så svårt att prata om det:

"Jag tänker bara att de skulle inte förstå, eller, du vet, några som visste kom med en massa råd som att "han behöver ett ordentligt kok stryk" och du vet, det är inte den sortens förälder jag är." (Carol, mor, England).

CPV är ett stigmatiserat och komplicerat socialt problem på grund av de starka känslor som finns mellan förälder och barn:

"Det är det andra han fortfarande gör nu, så om han är arg och upprörd stänger han in mig i ett rum och ställer sig rent fysiskt mellan mig och dörren. Jag har inte berättat det här för någon. Jag är klinisk psykolog och arbetar med människor som är stressade, arga, upprörda och aggressiva. Jag vet vad jag ska göra, jag kan det i teorin och är mycket skicklig inom arbetet, men kan inte överföra det till hemmet! Så när det är känslor inblandade och när det finns kärlek och anknytning, är det mycket, mycket, mycket svårt och mycket annorlunda. Och även om jag skulle göra något som var helt säkert, för att vi båda skulle vara säkra på jobbet, har jag inte förmågan att tänka på samma sätt när det handlar om någon du älskar [andas ut ljudligt]." (Amy, mor, England).

Det finns många olika former av våld och misshandel som barn riktar mot sina föräldrar. Det kan vara emotionellt eller fysiskt våld, och precis som med våld i intima relationer tar det sig uttryck i tvingande kontroll:

"Det är mycket plågsamt för alla och det stressar även de andra barnen i familjen. Det är smärtsamt förstår du, det sliter ned dig att som förälder alltid tänka på vad du säger, hur du säger det eller vilken ton din röst har. Du är alltid medveten om situationer runtomkring som kan leda till ett utbrott, det är väldigt slitsamt och uttröttande." (Deborah, fostermor, England).

Det har en mycket allvarlig och tärande inverkan och föräldrarna vet inte var de ska börja:

"Jag tror att jag var så låg ... Jag var verkligen så låg som jag någonsin varit och jag bara, vad som helst, jag visste inte vad jag skulle göra, jag visste inte vad jag skulle göra, jag visste inte vem jag skulle fråga, jag visste inte vad jag skulle göra ..." (Beth, mor, England).

Föräldrarna kan påverkas av CPV så att de blir helt isolerade:

"Det var den sociala aspekten av det, eftersom det också är otroligt isolerande. Inte bara för att du inte vill prata om det, men för att som jag, jag går aldrig ut, jag har inget socialt liv, hela mitt liv går ut på att hålla min dotter lugn ..." (Beth, mor, England).

Det är lika viktigt att lyfta fram emotionellt våld och fråga om det som fysiskt våld:

"Föräldrar jag arbetar med är ganska medvetna om att det inte bara rör sig om fysiskt våld, utan att de faktiskt är helt styrda av de skuldbeläggande saker barnen gör, av hot, av hot om självskadligt beteende ... hot om att rymma, att ta livet av sig, hot om att inte äta bra mat, inte äta hälsosamt eller om att göra skadliga saker med kroppen, hot om att ha skadligt sex, allt det här." (Mark, rådgivande klinisk psykolog).

"Jag har levt med hoten länge, och för mig är det de som hindrar dig från att kunna tänka eller agera." (Amy, mor, England).

Vad innebär CPV för barnen?

När du frågar barnen är de medvetna om hur viktiga deras familjerelationer är. De betraktar också sina vänner som dem de vänder sig till för att få stöd och prata om sina problem.

Vår forskning visar att barn som använder CPV i många fall blir isolerade från vänner och familjen och i vissa fall skaffar de nya vänner bland jämnåriga som har liknande problem med sina föräldrar. Föräldrar kan omedvetet förstärka isoleringen genom att låta barnen tillbringa mer tid ensamma hemma (den nya tekniken verkar spela en roll i det) och i större eller mindre utsträckning inte vara närvarande i sina barns liv:

"Han sitter mycket framför datorn. Han spelar, kollar Facebook och tittar på film. Han är isolerad från familjen, han kan äta middag med oss men är mest i sitt rum." (Lucas, far, Sverige).

Som ett resultat av att barnens viktigaste relationer blir begränsade sker ofta samma sak med deras vänskaper i skolan och relationerna till lärarna. Det blir en stressig situation som ofta gör att föräldrarna även måste hantera att barnen skolvägrar:

"Min son hade det jättebra i skolan, och det gick bra. Det började med att han vägrade att gå till skolan. Han gick i årskurs sex så det är väl ungefär två år som vi har haft problem med det. Det han gjorde var att han visade hur olycklig han var genom att klaga och inte vilja gå till skolan." (Amy, mor, England).

"Det började med att hon inte ville gå till skolan. Jag försökte med allt, och det ledde ofta till en konflikt mellan mig och [dotter]" (Maya, mor, Sverige).

Det är så att vissa av dessa ungdomar har genomlevt trauman eller förluster och det kan vara en del av förklaringen till CPV. Det är däremot inte en ursäkt för våld och misshandel och den här studien visar att det går att göra stora förändringar i ungdomars liv genom att lära dem att hantera sina känslor bättre.

Resultat av RCPV-projektet

- Den sociala omsorgen i olika länder har kartlagts i fråga om CPV och en gränsöverskridande analys har genomförts.
- RCPV-utvärderingsramverket (på spanska och engelska) implementerades med två Break4Change-program, vilket gav statistiskt signifikant evidens för att Break4Change är en effektiv åtgärdsmodell.
- Frågeformulären för självbedömning inom RCPV har bevisats vara ett statistiskt tillförlitligt verktyg för mätning.
- RCPV-utbildningen med Non Violent Resistance och Break4Change har visat sig förbättra socialarbetarnas kunskaper, färdigheter och förtroende betydligt när det gäller att hantera CPV.
- RCPV-projektet har gett stöd åt utvecklingen och implementeringen av nya CPV-åtgärder i Irland (Parentline, Youth Drug & Alcohol Drug Misuse-programmet, Power2Change) och i Åmål, Sverige (Break4Change Sverige med föräldrar).
- En RCPV-projektfilm för de som skapar riktlinjer samt allmänheten har tagits fram och spritts.
- Rollspel för RCPV-utbildningen har producerats och spritts för att visa hur socialarbetare kan arbeta med CPV med hjälp av B4C och NVR.
- Verktögsuppsättningar för Non Violent Resistance (bulgariska, spanska och engelska) samt Break4Change (bulgariska, spanska, svenska och engelska) har producerats.
- Projektresultaten har spritts via massmedia och vid internationella, nationella och lokala konferenser.
- Tidskriftsartiklar och bokkapitel har publicerats och kommer att fortsätta att publiceras under de kommande åren (se referenser).

Rekommendationer

- På EU-nivå och nationell nivå krävs stark ledning för att ta fram riktlinjer för hanteringen av CPV så att det inkluderas i skydd av barn, utbildning, riktlinjer för att förebygga våld i hemmet och vanvård av barn samt i åtgärdsplaner.
- Omsorgstjänster och organisationer behöver börja samla in och använda data om CPV för att bedöma förekomsten av det här allvarliga problemet.
- Det finns ett brådskande behov av utbildning om CPV hos socialarbetare inom flera olika organisationer: sociala myndigheter, sjukvård, utbildning och rättssystemet.
- I hela Europa krävs det att man bygger vidare på befintliga modeller över flera sektorer med landsomfattande nätverk för särskilda CPV-åtgärder för att ge föräldrar och barn det stöd de behöver.

Referenser

- Calvete, E., Orue, I, and Gámez-Guadix, M. 2013. Child-to-Parent Violence: Emotional and Behavioral Predictors, *Journal of Interpersonal Violence*, 28(4):755-772.
- Condry, R. and Miles, C. 2013. Adolescent to parent violence: Framing and mapping a hidden problem, published online 3 September 2013 *Criminology and Criminal Justice*.
- Coogan, D. & Lauster, E. 2014. Restoring competence and confidence – non-violent resistance as a response to child-to-parent violence in Ireland, *Context*, April 2014:132, pp. 29-31.
- Kennair, N. And Mellor, D. 2007. 'Parent Abuse: A Review', *Child Psychiatry Human Development*, 38: 203-219.
- Parentline Plus 2010. '*When Family Life Hurts: Family Experience of Aggression in Children*'.
- Wilcox, P. and Pooley, M. 2014. 'Children who are violent to their parents need protection too', In Stanley, N. and Humphreys, C. (eds) *Domestic Violence and Protecting Children: New Thinking and Approaches*, London: Jessica Kingsley.